

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет інформаційних технологій і математики
Кафедра комп'ютерних наук та кібербезпеки

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента
УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЮ ТА КІБЕРБЕЗПЕКОЮ
Підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Спеціальності 125 Кібербезпека та захист інформації
Освітньо-професійної програми Кібербезпека та захист інформації

Луцьк – 2024

Силабус нормативного освітнього компонента “Управління інформаційною та кібербезпекою” підготовки бакалаврів, галузі знань 12 Інформаційні технології, спеціальності 125 Кібербезпека та захист інформації, за освітньою програмою Кібербезпека та захист інформації

Розробники:

Чернящук Наталія Леонідівна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри комп’ютерних наук та кібербезпеки

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

Чернящук Н.Л.

Силабус освітнього компонента затверджено
комп’ютерних наук та кібербезпеки

на засіданні кафедри

протокол № 4 від 21.11.2024 р.

Завідувач

кафедри:

Гришанович Т. О.

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо- професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Нормативна
Денна форма навчання	Галузь знань 12 Інформаційні технології, спеціальність 125 Кібербезпека та захист інформації, освітньо-професійна програма Кібербезпека та захист інформації освітній рівень бакалавр.	Рік підготовки 4
Кількість Годин/кредитів 120/4		Семестр 7
		Лекції 48 год.
		Лабораторні 60 год.
		Самостійна робота 4 год.
		Консультації 1 год.
ІНДЗ: <u>немає</u>		Форма контролю: екзамен
Мова навчання – Українська		

II Інформація про викладача

ППП: Чернящук Наталія Леонідівна;

Науковий ступінь: доктор педагогічних наук;

Вчене звання: професор;

Посада: професор кафедри комп'ютерних наук та кібербезпеки;

Контактна інформація: Cherniashchuk.Natalia@vnu.edu.ua

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

III. Опис дисципліни

Анотація курсу. Силабус освітнього компонента «Управління інформаційною та кібербезпекою» складено відповідно до освітньо-професійної програми «Кібербезпека та захист інформації» першого рівня вищої освіти галузі знань 12 Інформаційні технології, за спеціальністю 125 Кібербезпека та захист інформації. Освітній компонент «Управління інформаційною безпекою» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін, забезпечує професійний розвиток бакалавра та спрямована на формування у майбутніх фахівців базових знань, вмінь та формування навичок аналізу систем забезпечення інформаційної безпеки з метою впровадження найкращих практик захисту інформації; формування у майбутніх фахівців здатності діяти на основі законодавчої та нормативно-правової бази України та вимог відповідних стандартів, у тому числі міжнародних в галузі інформаційної та /або кібербезпеки.

Мета навчальної дисципліни: є систематизація інформації щодо розроблення, впровадження та експлуатації систем захисту інформації на об'єктах інформаційної діяльності; формування у майбутніх фахівців здатності діяти на основі законодавчої та нормативно-правової бази України та вимог відповідних стандартів, у тому числі міжнародних в галузі інформаційної та /або кібербезпеки.

Результати навчання:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області і розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав та свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК7. Здатність ухвалювати рішення й діяти дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

СК1. Здатність застосовувати законодавчу та нормативно-правову базу, а також державні і міжнародні вимоги, практики і стандарти у професійній діяльності.

СК2. Здатність використовувати інформаційні технології, сучасні методи і моделі кібербезпеки та системи захисту інформації.

СК3. Здатність забезпечувати неперервність бізнес-процесів згідно встановленої політики кібербезпеки та захисту інформації.

СК4. Здатність забезпечувати захист інформації інформаційних та інформаційно-комунікаційних системах згідно встановленої політики кібербезпеки й захисту інформації

СК5. Здатність відновлювати функціонування інформаційних та інформаційно-комунікаційних систем після реалізації загроз, здійснення кібератак, збоїв і відмов різних класів та походження.

СК6. Здатність впроваджувати та забезпечувати функціонування комплексних систем захисту інформації (комплекси нормативно-правових, організаційних та технічних засобів і методів, процедур, практичних прийомів тощо.)

СК7. Здатність здійснювати професійну діяльність на основі впровадженої системи управління інформаційною кібербезпекою.

СК10. Здатність виконувати моніторинг інформаційних процесів, аналізувати, виявляти, оцінювати можливі вразливості загрози інформаційному простору інформаційним ресурсам згідно з встановленою політикою інформаційної безпеки.

Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання:

РН 1. Вільно спілкуватися державною мовою усно та письмово при виконанні професійних обов'язків.

РН3. Застосовувати принцип неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності у професійній діяльності.

РН9. Знати та застосовувати законодавство України та міжнародні вимоги, практики і стандарти з метою здійснення професійної діяльності в галузі кібербезпеки та захисту інформації.

РН10. Використовувати сучасні інформаційні технології, методи і моделі кібербезпеки та систем захисту інформації для здійснення професійної діяльності.

РН11. Планувати підготовку та забезпечувати неперервність бізнес-процесів в організаціях згідно зі встановленою політикою кібербезпеки з урахування вимог до захисту інформації.

РН12. Застосовувати методи та засоби захисту інформації в інформаційних та інформаційно-комунікаційних системах відповідно до встановленої політики інформаційної безпеки.

РН13. Впроваджувати, налаштовувати, супроводжувати та підтримувати функціонування програмних і програмно-апаратних комплексів і систем кібербезпеки та захисту інформації як необхідні процедури для функціонування інформаційних й інформаційно-комунікаційних систем та або інфраструктури організації в цілому.

РН15. Збирати, обробляти, зберігати, аналізувати критичні дані для доказу реалізації кіберзагроз, проводити аналіз та дослідження кіберінциденту з метою оперативного відновлення функціонування інформаційної системи.

РН17. Забезпечувати функціонування системи управління кібербезпекою і захистом інформації організації, включаючи персонал та управління наслідками реалізації загроз інформаційній безпеці в кризових ситуаціях, на основі здійснення процедур кількісної і якісної оцінки ризиків.

РН21. Виконувати впровадження, підтримку, аналіз ефективності систем виявлення несанкціонованого доступу, дій з інформацією в інформаційній системі, вразливостей, можливих загроз інформаційному простору й інформаційним ресурсам та використовувати комплекси захисту для забезпечення необхідного рівня захищеності інформації в інформаційних системах.

Структура навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Передумови та основні напрямки розвитку менеджменту у сфері інформаційної безпеки. Управління кіберінцидентами.
2. Забезпечення інформаційної безпеки на державному рівні: практика України (криптографічні методи захисту).

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					Форма контролю / бали
	Усьо го	у тому числі				
		Л ек .	Лаб .	Са м. роб.	Конс.	
1. Змістовий модуль 1. Передумови та основні напрямки розвитку менеджменту у сфері інформаційної безпеки .Управління кіберінцидентами.						Тестовий контроль знань / 8
Тема 1. Передумови та основні напрямки розвитку менеджменту у сфері інформаційної безпеки. Управління кіберінцидентами.	10	2	4	2	2	Звіт по лаб. роботі /6
Тема 2. Діяльність міжнародних організацій в сфері інформаційної безпеки	6	2	2	2		Звіт по лаб. роботі /6
Тема 3. Стандартизація в сфері менеджменту інформаційної безпеки	8	2	2	4		Звіт по лаб. роботі /6
Тема 4. Роботи спеціалізованих міжнародних організацій та об'єднань в галузі інформаційної безпеки. Управління ризиками в інформаційній та кібербезпеці.	10	2	4	4		Звіт по лаб. роботі /6
Тема 5. Управління інформаційною безпекою на рівні великих постачальників інформаційних систем	12	2	4	4	2	Звіт по лаб. роботі /6
Тема 6. Організаційне забезпечення інформаційної безпеки на Державному рівні: практика США	6	2	2	2		Звіт по лаб. роботі /6
Тема 7. Забезпечення інформаційної безпеки на державному рівні: практика України	6	2	2	2		Звіт по лаб. роботі /6
Разом за змістовим модулем 1	58	14	20	20	4	50

Змістовий модуль 2. Забезпечення інформаційної безпеки на державному рівні: практика України (криптографічні методи захисту).						Тестовий контроль знань / 15 Контрольна робота (розв'язування задач) / 10
Тема 8. Забезпечення інформаційної безпеки на державному рівні: практика України (криптографічні методи захисту)	6	2	2	2		Звіт по лаб. роботі /3
Тема 9. Забезпечення інформаційної безпеки на державному рівні: практика України (технічні методи захисту). Характеристика кіберзлочинності. Стан кіберзлочинності в Україні. Боротьба із кіберзлочинами.	6	2	2	2		Звіт по лаб. роботі /3
Тема 10. Менеджмент інформаційної безпеки на рівні підприємства: основні напрямки і структура політики безпеки	6	2	2	2		Звіт по лаб. роботі /3
Тема 11. Зміст деталізованої політики безпеки	10	2	4	4		Звіт по лаб. роботі /3
Тема 12. Департамент інформаційної безпеки і робота з персоналом	8	2	4	2		Звіт по лаб. роботі /3
Тема 13. Організація реагування на надзвичайні ситуації (інциденти)	10	2	4	4		Звіт по лаб. роботі /3
Тема 14. Аудит стану інформаційної безпеки на підприємстві. Надання послуг у сфері інформаційної безпеки (страхування)	8	2	2	2	2	Звіт по лаб. роботі /3
Тема 15. Міжнародний стандарт ISO/IEC 27001 перелік захисних заходів та їх цілей.	8	2	2	2	2	Звіт по лаб. роботі /4
Разом за змістовим модулем 2	62	16	22	20		50
Всього годин/Балів	120	30	42	40	8	120 год. / 100 балів

Завдання для самостійного опрацювання

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Підготовка до лабораторних робіт	1
2	Опрацювання лекційного матеріалу	1
3	Оформлення результатів лабораторних робіт	1
4	Систематизація здобутих знань перед екзаменом	0,5
5	Робота з літературою в бібліотеці	0,5
	Разом	4

Теми лабораторних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
Теми лабораторних занять		
1	Використання хешування для контролю цілісності інформації	2
2	Використання хешування для імплементації системи парольного захисту інформації	2
3	Організація атак на архіви з паролем методом «грубої сили»	2
4	Захист та організація атак методом «грубої сили» на поштові сервери	2
5	Методи організації масових поштових розсилок та захист від них	2
6	Вилучення інформації з веб-сторінок у контексті інформаційної безпеки	2
7	Імплементація операції блокового симетричного шифрування файлів	2

8	Дослідження якості ключових файлів	2
9	Інформаційні ресурси з проблематики захисту інформації у мережі Інтернет	2
10	Процес управління ризиками інформаційної безпеки в процесі забезпечення властивості живучості систем.	4
11	Моніторинг згадувань об'єктів (інцидентів з інформаційною безпекою) у мережі Інтернет.	4
12	Інформаційне забезпечення кадрового менеджменту служб інформаційної безпеки на підприємстві	4
13	Організація діяльності відділу управління інформаційними ресурсами та захисту інформації	4
14	Планування заходів аудиту інформаційної безпеки	4
15	Аналіз ринку аудиторських послуг в Україні	4
	Разом	42

IV. Політика оцінювання

Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно, а результати раніше зданих робіт анулюються і виконуються повторно у порядку визначеному викладачем. При цьому викладач залишає за собою право змінити завдання.

Комунікаційна політика. Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту. Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту, можливе інше (додаткове) джерело комунікації, визначене викладачем для більш оперативного зв'язку зі студентами.

Політика щодо перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо оскарження оцінювання. Політика щодо оскарження оцінки. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може опротестувати виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку згідно «Положення про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у Волинському національному університеті імені Лесі Українки»

Політика щодо відвідування занять. Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, академічна мобільність, які необхідно підтверджувати відповідними документами. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту. За об'єктивних причин навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням з керівником курсу та деканом факультету.

Визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній освіті. Під час вивчення освітнього компонента можливе визнання результатів навчання отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті. Порядок визнання результатів навчання для здобувачів вищої освіти, набутих у: формальній освіті (академічна мобільність

студентів на території України чи поза її межами, для студентів, які переводяться, поновлюються з інших ЗВО (вітчизняних чи іноземних); неформальній та/або інформальній освіті здійснюється згідно «ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки».

V. Підсумковий контроль

Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою. Оцінка включає в себе поточний контроль (нараховується за якісне виконання лабораторних робіт) та підсумковий модульний контроль (нараховується за виконання модульних контрольних робіт та модульних тестових робіт, до лекційних матеріалів курсу). Максимальна кількість балів, яку може отримати студент під час поточного оцінювання за семестр – 40 балів. Підсумковий модульний контроль за семестр включає в себе оцінки за всі модульні контрольні роботи, тестові завдання і складає 60 балів.

Якщо за результатами семестру накопичено не менше 75 балів і студент погоджується із цим результатом, то оцінка за семестр може виставлятися без складання іспиту. В іншому випадку студент складає іспит; максимальна кількість балів, яку можна отримати на іспиті – 60 балів при цьому бали за підсумковий модульний контроль анулюються.

Екзамен проходить в усній формі. Оцінка за семестр у випадку складання іспиту є сумою балів поточного контролю та балів, отриманих під час іспиту.

В межах вивчення даної дисципліни є можливість пройти та отримати сертифікат курсу Database Foundations програми [Oracle Academy](#).

Питання, які виносяться на залік під час ліквідації академічної заборгованості.

1. Загальні поняття щодо інформаційної безпеки
2. Основні поняття та визначення дисципліни
3. Основні нормативно-правові документи України у сфері ІБ
4. Основні ненавмисні штучні загрози
5. Основные навмисні штучні загрози
6. Класифікація загроз безпеки
7. Опис моделі гіпотетичного порушника
8. Види інформації, що захищається у сфері управління
9. Контроль якості захисту інформації
10. Класифікаційна політика у сфері інформації
11. Джерела загроз інформаційної безпеки
12. Сертифікація: створення захищеної роботи
13. Відмінності мережі від обчислюваного центру
14. Характеристика ефективних стандартів щодо безпеки
15. Усна форма розповсюдження матеріалів із стандартів по ІБ
16. Визначення вразливих місць персонального комп'ютера
17. Мережевий захист ПК
18. Планування безпечної роботи на ПК
19. Принципи інженерно-технічного захисту інформації
20. Методи захисту інформації технічними засобами
21. Канали витоку інформації
22. Засоби забезпечення ІБ в комп'ютерних системах
23. Стратегії комплексного захисту інформації

VI. Шкала оцінювання

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 - 74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Управління інформаційною безпекою: Конспект лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми «Кібербезпека» галузі знань 12 Інформаційні технології спеціальності 125 «Кібербезпека» денної та заочної форм навчання» / укладач Н.Л. Черняшук, Луцьк: ЛНТУ, 2022. 120 с.

2. Управління інформаційною безпекою: Методичні вказівки до лабораторних занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми «Кібербезпека» галузі знань 12 Інформаційні технології спеціальності 125 «Кібербезпека» денної та заочної форм навчання» / укладач Н.Л. Черняшук. Луцьк: ЛНТУ, 2022. 34 с.

3. Управління інформаційною безпекою: Методичні вказівки до самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми «Кібербезпека» галузі знань 12 Інформаційні технології спеціальності 125 «Кібербезпека» денної та заочної форм навчання» / укладач Н.Л. Черняшук. Луцьк: ЛНТУ, 2022. 24 с.

Додаткова література:

4. Nataliia Chernyashchuk Oleksandr Bezkrevnyi, Leonid Kupershtein. The analysis hardware for recording image and video and processing on fpga. The International Society for Optical Engineering Vol. 11176 (1): 11176-201, 11 pag. The International Society for Optical Engineering Vol. 11176 (1): 11176-201, 5 pag. <https://www.spiedigitallibrary.org/conference-proceedings-of-spie/browse/volume-number/11000-NOW/11100-11199.2019> DOI 10.1117/12.2536310 SCOPUS

5. Vasyl Melnyk, Olena Kuzmych, Nataliia Bahniuk, Nataliia Cherniashchuk, Liudmyla Hlynchuk, Oksana Mekush. Effective Big Data Analysis Based on Sockets Application to Biomedical Data Processing - Conference Proceedings, 2021 11th International Conference on Advanced Computer Information Technologies, 15-17 September 2021, page 19

6. Kuzmych, O., Cherniashchuk, N., Lishchyna, N., Mekush, O., Gumenyuk, P. *Mobile Robot Motion Stability and Optimal Chassi Construction* 2021 11th International Conference on Advanced Computer Information Technologies, ACIT 2021. Proceedingsc. 141-146

7. Мельник, В., Каганюк О., Козленко, М., Черняшук, Н., & Щерблюк, А. (2020). Залежність інтенсивності обробки даних в кластері від продуктивності сокетів без врахування гетерогенності. КОМП'ЮТЕРНО-ІНТЕГРОВАНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ОСВІТА, НАУКА, ВИРОБНИЦТВО, (40), 128-139. <https://doi.org/10.36910/6775-2524-0560-2020-40-20>

8. Костючко С., Черняшук Н., Поліщук М., Кирилюк Л., Сахнюк А. Застосування систем виявлення вторгнень. Технічні вісті. 1(51), 2 (52). Львів, 2020. С. 81-82.

9. Костючко С., Кирилюк Л., Черняшук Н., Бортник К., Гринюк С.. Бездротова точка доступу з багаторівневим алгоритмом захисту даних (Англійською мовою). КОМП'ЮТЕРНО-ІНТЕГРОВАНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ОСВІТА, НАУКА, ВИРОБНИЦТВО, (42), Луцьк, 2021. С. 128-139. <https://doi.org/10.36910/6775-2524-0560-2021-42>.

10. Бортник К.Я., Делявський М.В., Кузьмич О.І., Багнюк Н.В., Черняшук Н.Л. Основні загрози безпеці інформаційних систем. // Науковий журнал «Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво». Луцьк: Видавництво ЛНТУ. Вип. 40. 2020. С. 137-142.

11. Глинчук Л.Я., Яцюк С.М., Кузьмич О.І., Багнюк Н.В., Чернящук Н.Л. Аналіз вимог та методологія підбору тем для вивчення основ криптографічного захисту інформації. // Науковий журнал «Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво». Луцьк: Видавництво ЛНТУ. Вип. 40. 2020. С. 16-22.